

Beteckning: _____

Akademien för utbildning och ekonomi

Islamism och terrorism

- En kvalitativ studie om sambandet mellan religionen islam och terrorismen i världen

Linda Larsson

Juni 2010

C-uppsats

Religionsvetenskap

Lärarprogrammet

Handledare Peder Thalén

Examinator Olov Dahlin

Abstract

Linda Larsson (2010) *Islamism och terrorism, En kvalitativ studie av sambandet mellan religionen islam och terrorismen i världen*: C-uppsats, religionsvetenskap. Gävle: Högskolan i Gävle, Akademin för utbildning och ekonomi.

Syftet med uppsatsen är att göra en litteraturstudie och genom den försöka se om det finns någon koppling mellan islam och terrorism. Jag skall se på vad andra forskare skrivit om ämnet och se ur vilka aspekt de tagit upp mina valda frågeställningar. Jag har valt att ha 11 september och den terrorattack som skedde då samt den massmediala bevakningen av denna händelse som utgångspunkt för min uppsats. Det jag kommer fram till är att religionen som enskild faktor inte ligger bakom terrorismen men att den sammankopplad med sociala, politiska och ekonomiska faktorer faktiskt inverkar. Dessa faktorer påverkar varandra och kan tillsammans utgöra en negativ grundstomme för terrorismen.

Nyckelord: terrorism, religion, islam, islamism, islamofobi, 11 september, terrorattacker, al-Qaida, Twintowers.

Innehållsförteckning

Innehåll

1. Inledning.....	6
2. Syfte och frågeställningar.....	8
2.1 Syfte.....	8
2.2 Frågeställningar.....	8
3. Metod.....	9
4. Tidigare forskning.....	11
5. Några centrala begrepp.....	12
5.1 Den muslimska världen.....	12
5.2 Vad är terrorism?.....	12
5.3 Jihad.....	13
5.4 Fitna.....	14
5.5 Islam/ Islamism.....	15
6. Terrorismens bakgrund och terrorn i samtiden.....	16
6.1 Terrorismens historiska bakgrund.....	16
6.1.1 Analys av terrorismens historiska bakgrund.....	18
6.2 Terrorism och massmedia.....	20
6.2.1 Analys av terrorismen och massmedia.....	21
6.3 Artiklar.....	22
6.3.1 Analys av artiklarna.....	24
6.4 Religionens påverkan på terrorismen.....	25
6.4.1 Analys av religionens påverkan på terrorismen.....	28
6.5 Ekonomiska aspekter som inverkar.....	29
6.5.1 Analys av de ekonomiska aspekternas inverkan.....	30
7. Diskussion.....	31
8. Sammanfattning.....	35
Källförteckning.....	36

1. Inledning

Tisdagen den 11 september 2001 hände det som ingen trodde var möjligt, två passagerarplan kapades och kraschar rakt in i World Trade Center, och ett tredje plan kraschade i USA:s försvarshögkvarter Pentagon. Närmare 3000 människor fick sätta livet till och betydligt fler skadades i denna terroristattack som kom att skaka hela världen. Debatten om terrorism blossade upp på de globala nyhetskanalerna och hela världen var omtumlad. Terrorismen hade tidigare skapat rubriker men aldrig skakat världen som det gjorde när det slog till i hjärtat av New York, västvärldens kärna. Med denna händelse i bakgrunden eskalerade islamofobin globalt. En uppfattning om att islam och terrorism hängde samman kom att bli världsomfattande. Den islamistiska rörelsen al-Qaida var de som anklagades ligga bakom dådet. USA:s dåvarande president George W. Bush och hela världen togs på sängkanten ingen hade förväntat sig något liknande. USA som tidigare haft terroristbekämpning långt ner på prioriteringslistan chockades, hela landet fruktade att något liknande skulle kunna inträffa igen. Presidenten George W. Bush förklarade efter händelserna krig mot terrorismen, FN:s generalförsamling ansåg att USA hade rätt att försvara sig.

Här bröt ett krig mot Mellanöstern ut, detta krig som egentligen inte tagit slut ännu, nästan nio år senare. Efter denna händelse har islam och islamister sammankopplats med terrorismen världen över i allt större utsträckning än tidigare.¹ Detta var vad man kan kalla början på något nytt, en ny sorts terrorism och framförallt en ny slags terrorbekämpning. Pressen gjorde sin framställning av händelsen den 11 september och den amerikanska presidenten uttalade sig flitigt om hur de skulle utrota terrorismen. Vilken inverkan får detta för människors syn på islam?

Terrorism är inget nytt fenomen, det har funnits så länge mänskliga konflikter förekommit. Våld som motiverats med olika sociala, religiösa, politiska eller kulturella betingelser har alltid funnits men mönstret i terrorn har ändrats under olika epoker av vår historia. Den terrorism som utförs idag skördar betydligt fler offer än vad terrorn tidigare gjort. Detta i samband med den teknologiska utveckling som sker, samt de allt öppnare gränserna som gör att terroristerna enklare kan förflytta sig och åstadkomma allt farligare dåd.²

Den 11 september 2001 var ett skräckinjagande uppvaknande för världen, den samordnade terrorattacken mot USA fick alla att inse vad som kunde hända. Människor världen över såg

¹ <http://www.ne.se/11-september-attackerna> 2010-04-15

² Norell, 2002, s. 4

på nyheterna hur de två planen störtade in i Twintowers, och hur människor kastade sig ut från fönstren på skyskrapan samtidigt som den islamistiska rörelsen al-Qaida beskylldes. Islam och många av de islamskaländerna fick skulden för händelsen och de fick betala ett högt pris.

Attacken vi såg i USA den 11 september 2001 utgör inte något stort och radikalt avsteg från det vi sett tidigare, den religiöst motiverade terrorismen växte under hela 1990-talet. Det som hände här blev snarare den händelse som lyfte fram problemet och tog upp den relativt nya terrorismen till det medvetandet för folk världen över.³ Frågan man ställer sig är om man kan skylla ett terrordåd på religionen? Det är extremister som utför dåden. Hur mycket av deras vansinnesdåd skall kopplas samman med en annars fredlig religion?

³Norell, 2002, s. 2

2. Syfte och frågeställningar

2.1 Syfte

Syftet med min undersökning är att lyfta fram den bild av terrorism och islam som skildras i den för uppsatsen valda litteraturen. För att genomföra detta har jag valt att göra en litteraturstudie där jag ser vad olika författare skriver om terrorism och islam, detta för att sedan kunna se om man i den valda litteraturen anser att de går att göra några relevanta kopplingar mellan dessa. Sen skall jag även se hur massmedia speglade händelsen efter den 11 september och göra en jämförelse mellan den massmediala bilden som några svenska tidningar och böckerna jag valt ut. Min avsikt blir alltså att se hur den massmediala bilden av Islam och terrorism stämmer med den bild böckerna ger, utifrån detta skall jag sedan besvara mina frågor.

2.2 Frågeställningar

Går det att skylla terrorism på en religion?

Hur påverkar massmedia vår syn på islam och terrorism?

Hur påverkar flygplanskrascherna in i World Trade Center 11 september 2001 vår syn på islam och terrorism?

3. Metod

Min uppsats är utformad med en kvalitativ metod i form av en litteraturstudie. Jag har gjort ett urval att fokusera på Svenska böcker och tidningsartiklar som är skrivna efter terrorattacken mot World Trade Center den 11 september 2001. Som utgångspunkt för valet av litteraturen och sökord har jag använt 11 september, terrorism och religion, terrorism och islam samt 9/11.

Utbudet av litteratur inom det här området är ofantligt och jag har inte kunnat ta del av allt som skrivits utan varit tvungen att välja bort viss litteratur. Eftersom jag varit tvungen att avgränsa mig till ett antal böcker och inte gått igenom alla som finns inom ämnet eller gjort några intervjuer så har jag inte fått fram någon absolut sanning.⁴

Min målsättning har inte heller varit att nå fram till någon absolut sanning utan att se hur några olika forskare ser på ämnet och se om deras uppfattningar stämmer överens med dem massmediala skildringar som når ut till allmänheten. I mitt val av litteraturen, har jag valt några böcker som är väldigt korta och tydliga och några som går in mer på djupet i ämnet. Jag har valt att kombinera dessa för jag tror att det är bästa sättet att komma fram till en bra analys. Jag har även valt böcker med lite olika synsätt och utgångspunkter för att få lite mer bredd i analysen. Eftersom mitt syfte har varit att se hur bilden av detta globala ämne ser ut i Sverige har jag valt att bara läsa svensk litteratur, den världsomfattande bilden kan därför skilja sig från det resultat jag får fram.

I boken *Forskningsmetodik- om kvalitativa och kvantitativa metoder* av Holme och Solvang finns ett kapitel som heter Källanalys det har jag valt att ha som utgångspunkt för min studie. De beskriver att om man ofta har tillräckligt med material för en källanalys fast man inte tror det. Det är oftast tillräckligt även om man inte tror det, materialet kan få skilja sig såväl innehålls- som kvalitets- mässigt. Skillnaderna kan göra att arbetet får en djupare grund att stå på.⁵ De menar även att man ska ta reda på vilken typ av källa man använder, primär, sekundär, offentlig eller sekretessbelagd. Detta dels för att kunna utläsa vem den är skriven för och varför man skrivit den, men också för att veta hur man får tillämpa den⁶. Eftersom mitt syfte är att göra en litteraturstudie har jag i min uppsats bara använt mig av sekundära och offentliga källor som finns tillgängliga för alla. Detta för att kunna avsluta

⁴ Thuren, 1991, s. 14

⁵ Holme och Solvang, 1997, s. 124

⁶ Holme och Solvang, 1997, s. 134

med att göra en analys först av vad litteraturen säger sen vad massmedia säger och ställa dessa två mot varandra och se hur de skiljer sig.

Vid inledningen av uppsatsskrivandet var min ursprungliga tanke att göra intervjuer, tolka koranen och läsa all litteratur som fanns om ämnet samt att läsa tidningsartiklar. Men allt eftersom arbetet fortgick kom jag till insikten att varje enskild del var så stor om man skulle kunna gå in på djupet att de skulle behövas en enskild uppsats. Jag hade inget begrepp om hur stort de egentligen var, men kom till insikten att jag var tvungen att tänka om och begränsa mig. Valet blev att göra en begränsad litteraturstudie och analysera böcker i förhållande till tidningarnas bild. För att få fram tidningarnas bild har jag läst ett tjugotal artiklar ur de två största svenska morgontidningar. Av dessa artiklar har jag sedan valt ut fyra som jag refererat till och utgått ifrån, dessa är utvalda för att visa bilden av islam och terrorism och påvisar enligt mig en rättvis bild av tidningarnas skildringar. När jag gjorde urvalet så ville jag ha lika många från varje tidning samt lite olika årtal och utgångspunkter i artiklarna. Jag ville inte att de skulle ligga för nära varandra i ämnet, jag ansåg även att det var viktigt att de gav en rättvis bild av tidningens inställning till ämnet och inte gjorde några markanta avsteg från de övriga artiklarna jag läst.

Eftersom min frågeställning handlade om framställningen av terrorism och islam så är det hur de skildras som är av tyngsta vikten, och då blir den valda litteraturen primärkällor. Jag skall även se om de finns några markanta skillnader i någon av den valda litteraturen och vad dessa i så fall kan tyda på.

4. Tidigare forskning

Min undersökning tangerar att gå över flera ämnesområden både religionsvetenskap, historia, psykologi och kulturvetenskap berörs. Men jag har fokuserat på terrorismens bakgrund och dess religiösa koppling.

När jag valt ut vilken litteratur jag skall ta upp här har jag utgått från att presentera böcker som tar upp terrorism eller islam ur olika aspekt, så både historiska religiösa och ekonomiskt inriktade böcker presenteras under tidigare forskningen.

Herfried Münkler beskriver i sin bok *De nya krigen* om krigens utveckling genom tiderna och han tar upp terrorismen som en del i den nya krigsföringen. Han beskriver och jämför terroristerna med partisanerna och plockar fram likheter och skillnader. Han tar även fram en tydlig och stark bild av hur terroristerna använder sig av massmedia samt hur detta fungerar.

Gunnar Jervas m.fl. har skrivit *Terrorismens tid* det är en bok som tar upp olika former av terrorism både före och efter 11 september. I den här boken skrivs det inte bara om religioner i stort utan om den muslimska världens påverkan och inverkan på terrorn, samt vilka faktorer som drar in just mellanöstern i terrorismens kärna. Det är en bitvis mycket givande bok för mitt syfte och väldigt intressant att man vågar skriva så öppet om konflikten mellan USA och den muslimska världen.

Terror i Guds namn av Magnus Norell är en otroligt lättbegriplig och konkret bok som behandlar ämnet religion och terrorism på en enkel nivå den tar upp både syftet med dåden och motivet bakom på ett sätt som ingen annan bok gjort. Loretta Napoleoni har skrivit boken *Oheliga krig; Den moderna terrorismens ekonomiska rötter* som tar upp allt ur ett helt annat perspektiv. Denna bok har givit djup insikt i vart terrorekonominns pengar kommer ifrån men är ingen bok jag använt mig mycket av i min uppsats.

Oheliga krig – Afghanistan, USA och den internationella terrorismen behandlar John. K Cooley relationen mellan Mellanöstern och USA under några årtionden bakåt. Han tar fram vem Usama bin Ladin är och hur allt hänger samman med USA. Hon beskriver hur amerikanerna utbildat CIA-agenter under Sovjetunionens tid i Afghanistan och hur den amerikanska inblandningen och oviljan till att lämna Saudiarabien lett fram dit vi är idag.

5. Några centrala begrepp

Här förklarar jag och går in på begrepp som är centrala för ämnet och som man behöver förstå innebörden av för att förstå uppsatsens fortsättning. Man måste förstå lite om islam för att kunna se om terrorism och islam kan kopplas samman eller ej.

5.1 Den muslimska världen

En viktig sak att inleda detta avsnitt med är att när jag i uppsatsen skriver om den muslimska världen och mellanöstern är det viktigt att komma ihåg att det inte handlar om hela den världen utan vi talar bara om en lite del av den. Dessa få fundamentalister jag skriver om använder sig av islam för att rättfärdiga sitt handlande.

5.2 Vad är terrorism?

Terrorism är när man systematiskt utsätter civila människor och mål för våld. Genom att framkallandet av rädsla vill man nå en ideologiskförändring som oftast är politiskt betingad. Det finns i svensk lagstiftning sedan 2003 en speciell lag om straff mot terroristbrott, i den definieras vad som i Sverige skall anses vara terroristbrott.⁷

2 § För terroristbrott döms den som begår en gärning som anges i 3 §, om gärningen allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation och avsikten med gärningen är att

1. injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en befolkningsgrupp,
2. otillbörligen tvinga offentliga organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd, eller
3. allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat eller i en mellanstatlig organisation.

3 § Följande gärningar utgör terroristbrott under de förutsättningar som anges i 2 § i denna lag:

1. mord, 3 kap. 1 § brottsbalken,
2. dråp, 3 kap. 2 § brottsbalken,
3. grov misshandel, 3 kap. 6 § brottsbalken,
4. människorov, 4 kap. 1 § brottsbalken,
5. olaga frihetsberövande, 4 kap. 2 § brottsbalken,
6. grov skadegörelse, 12 kap. 3 § brottsbalken,
7. mordbrand och grov mordbrand, 13 kap. 1 och 2 § brottsbalken,
8. allmänfarlig ödeläggelse, 13 kap. 3 § brottsbalken,
9. sabotage och grovt sabotage, 13 kap. 4 och 5 § brottsbalken,
10. kapning och sjö- eller luftfartssabotage, 13 kap. 5 a § brottsbalken,

⁷ Kallberg, 2005, s. 68

11. flygplatssabotage, 13 kap. 5 b § brottsbalken,
12. spridande av gift eller smitta, 13 kap. 7 § brottsbalken,
13. olovlig befattning med kemiska vapen, 22 kap. 6 a § brottsbalken,
14. uppsåtligt vapenbrott, 9 kap. 1 § vapenlagen (1996:67),
15. brott enligt 21 § tredje stycket lagen (1988:868) om brandfarliga och explosiva varor,
16. uppsåtligt brott enligt 25 och 26 § lagen (1992:1300) om krigsmateriel, som avser kärnladdningar, radiologiska, biologiska och kemiska stridsmedel, apparater och andra anordningar för spridning av radiologiska, biologiska eller kemiska stridsmedel samt speciella delar och substanser till sådant material,
17. brott enligt 18 och 20 § lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, som avser sådana produkter eller sådant tekniskt bistånd som kan användas för att framställa kärnladdningar, biologiska eller kemiska vapen,
18. smuggling och grov smuggling, 3 och 5 § lagen (2000:1225) om straff för smuggling, om brottet avser sådana varor som omfattas av 14-17,
19. olaga hot, 4 kap. 5 § brottsbalken, som innefattar hot om att begå någon av de gärningar som avses i 1-18.⁸

Som ni kan läsa i ovanstående lagtext är alla de brotten som nämns i tredje paragrafen terrorbrott om syftet med dem är vad som står i andra paragrafen. Lagtexten har här en lägre toleransnivå för vad som skall klassas som terrorism än vad den allmänna uppfattningen är.⁹ Terrorism kan i en allmän beskrivning förklaras som våldshandlingar vars syfte är att uppnå mål och framgång genom de sekundära följderna av våldet. Syftet är alltså inte de direkta följderna som förstörda byggnader eller antalet döda utan det sekundära händelseförloppet, att sprida skräck och visa sin makt. Terrorn i denna form är ett tillvägagångssätt för att sprida sitt budskap på bisarra sätt, det är ett strategiskt val av terroristerna.¹⁰ En annan definition av terrorismen är, bruket av en intensiv, överväldigande skräck. Terrorskapande metoder utövas antingen av en regim eller mot en regim.¹¹ Andra menar att terrorism har blivit ett begrepp som makthavare utnyttjar för att kunna legalisera sina övergrepp. Den som är frihetskämpe ena dagen kan vara terrorist nästa dag och tvärtom.¹²

5.3 Jihad

Jihad är arabiska och betyder i svensk översättning ansträngning. Det är den ansträngning och självprövning som de troende muslimerna i stor utsträckning prövar sig själva med för att bli goda muslimer.¹³ Jihad kan beskrivas som den ansträngning varje muslim skall lägga ner för

⁸ 2003:148

⁹ Kallberg, 2005, s. 70

¹⁰ Münkler, 2004, s. 275

¹¹ Ahmad, 2003, s. 19

¹² Ahmad, 2003, s. 8

¹³ Kepel, 2002, s. 253

att breda ut och göra det islamska inflytandet starkare inte bara hos enskilda individer utan även ur ett världsomfattande samhällsperspektiv. Jihad är det heliga krig som används som redskap för att ställa världsordningen rätt utifrån Koranens heliga lagar. Man driver här Koranens budskap till sin extrema spets antingen med en vilja att försvara islamska delar av världen, eller en vilja att erövra ny geografiska områden och vända dem till islam. Ordet jihad plockar inte bara fram galna islamister utan inspirerar även vanliga troende muslimer att bli bättre troende och sträva efter att omvända de som är icke muslimer.¹⁴

Det finns två olika typer av jihad, global och närbelägen jihad,¹⁵ defensiv och offensiv jihad. Defensiv jihad är ett försvarskrig som man utkämpar när man anser att den islamska gemenskapen är hotad, denna gemenskap kallas av muslimerna själva för *umma*. Här menar man den gemenskap som finns inom den muslimska världen. Om man istället talar om offensiv jihad går den ut på att försöka sprida islam och dess budskap till icke muslimer världen över. Här för man krig mot vad man anser vara yttre fiender.¹⁶ I islams historia hade de globala jihad, kriget mot yttre fiende upphört att existera. Dess existens upphörde under nästan fyrahundra år. Fram till det första kriget i Afghanistan på 80-talet. Då såg vissa sina chanser att förklara jihad mot dåvarande Sovjetunionen och deras kommunistregim. Med amerikans hjälp så slog man ut Sovjetunionen som inte långt efter detta slutade existera och delades. När detta var över ville man bli av med amerikanerna i Afghanistan och framförallt i Saudiarabien där islams heliga platser ligger. Det skrevs brev till USA men när dessa höll sig kvar, startades ett jihad mot ockupanterna.¹⁷

5.4 Fitna

Det är ett uttryck som är betydligt mindre känt utanför islamska kretsar och dess innebörd är inte alls lika positivt som jihad. Det betyder uppror eller krig inom islam. I historisk bemärkelse har man ofta använt uttrycket vid inbördeskrig.¹⁸ Detta är en kraft som genom splittring och förödelse hotar de islamska rörelserna världen över. Fitna försvagar det islamska samhället inifrån. Man brukar säga att det är den prövning som Gud sänder till muslimerna för att testa deras lojalitet.¹⁹

¹⁴ Kepel, 2006, s. 275

¹⁵ Kepel, 2006, s. 80

¹⁶ Kumm, 2002, s. 253

¹⁷ Ahmad, 2002, s. 25

¹⁸ Napoleoni, 2004, s. 335

¹⁹ Kumm, 2002, s. 253

5.5 Islam/ Islamism

Om man översätter ordet islam från arabiskan blir den direkta översättningen till svenskan, underkastelse eller överlämnande. Enligt den islamska tron är alla människor skapade av Gud och skall underkasta sig honom och vara hans tjänare på jorden. Det islamska folket tror även i stor utsträckning att de skall följa Guds lag sharia. Här i västvärlden anser vi i stor utsträckning att religion är något privat som man håller på med hemma, men inom islam är det annorlunda där sätter religionen sin prägel på hela samhället den utgör ett livsmönster som varje god muslim utgår från.²⁰ Benämningen islamist eller islamism kommer från det franska språket och används för att beteckna de extremistiska muslimska grupperna och individerna. De som utövar terrorismens våld för att uppnå sina syften.²¹ Islam är den religion och åskådning som bildades 600- talet och idag är spridd över världen. Islamism däremot syftar till våldsamma extremistgrupper som vill återuppta kalifatet som fanns direkt efter Muhammads död. Dessa grupper är villiga att ta till alla medel för att uppnå sina mål. De vill ha en treenighet där religion, samhällsliv och stat är ett.²²

²⁰ Jervas, 2003, s. 91-92

²¹ Norell, 2002, s. 3

²² Jervas, 2003, s. 94

6. Terrorismens bakgrund och terrorn i samtiden

Här ska jag lägga fram lite om vad andra forskare sagt, dels om terrorism och dess orsakssamband med religionen och ekonomin. Jag ska även försöka få fram hur kopplingen till islam ser ut. Varje avsnitt i detta kapitel avslutas med en analys av all litteratur som tas upp och hur den kan knytas samman med begreppen i föregående kapitel.

6.1 Terrorismens historiska bakgrund

Terrorism i den form den förekommer i dagsläget är ett relativt nytt fenomen, Norell skriver att det uppkom först under 1970- talet, då det blev ett politiskt begrepp. Medan terror och våld som är socialt/ religiöst eller kulturellt motiverat är ett betydligt äldre fenomen, det har förekommit lika länge som mänskliga konflikter existerat, vilket innebär lika länge som mänskligheten.²³

Den nya formen av terrorism har sedan 1990-talet karaktäriserats av en paradox som Norell beskriver på ett bra sätt. Han skriver att antalet terroråd har minskat men motstridigt nog dör allt fler i terrorattacker. Han menar med detta att de terrorattentat som begås är allt större. Den främsta förklaringen är att terroristerna nu är mer angelägna av att bekämpa dem de ser som sina fiender. Förr låg intresset mer i att visa sina övertygelser för omvärlden, försöka få omgivningen att följa den rätta vägen enligt deras mening. Han beskriver vidare att den islamistiska världen ser västvärlden med USA som ledare som ett stort hot mot den egna kulturen.²⁴ Angreppet mot USA den 11 september 2001 var inte det första, de ingick i en serie av attentat som var riktade mot amerikanska mål. Dåden var planerade och i flertalet fall ledda av CIA veteraner som deltagit i det första kriget i Afghanistan, som pågick under 80-talet.²⁵ Planeringen av dåden mot World Trade Center den 11 september 2001 hade enligt Cooley troligtvis pågått ända sedan den misslyckade attacken mot samma mål tidigare under 90-talet. Han menar att ingen kunde ana att man skulle kunna ta vanliga passagerarplan och göra dem till dödliga missiler på det sätt som det gjordes här.²⁶ Men det fanns några få amerikaner som fruktade att något skulle kunna inträffa, redan i mars 2001 drygt ett halvår

²³ Norell, 2002, s. 4

²⁴ Norell, 2002, s. 6

²⁵ Cooley, 2002, s. 335

²⁶ Cooley, 2002, s. 342

innan attacken utgav en kommission tillsatt av den amerikanska regeringen ut en bok, *Vägkarta för nationell säkerhet: Nödvändiga förändringar*.²⁷ Där man beskriver följande;

Kombinationen av spridningen av okonventionella vapen och den internationella terrorismens fortbestånd kommer göra slut på Förenta staternas relativa inre osårbarhet för en katastrofal attack. En direkt attack mot amerikanska medborgare på amerikansk mark är trolig under kommande kvarts seklet. Risken är att det medför inte bara död och förödelse utan också en demoralisering som skulle kunna underminera USA:s globala ledning. Inför detta hot saknar vårt land en sammanhåller eller integrerad regeringsstruktur.²⁸

Efter attentatet 11 september inrättade president Bush en post för att motverka detta. Man hade från amerikanskt håll inte intresserat sig för orsakerna till dåden och saknade vetskapen om det historiska sambandet som fanns.²⁹ Norell menar att man vill föra en kamp mot det moderna samhället som är månkulturellt, liberalt och jämlikt, detta västvärldsfenomen skiljer sig mycket från vad islamisterna strävar efter och lever för.³⁰

Syftet med nutidens terrorism menar Norell är att slå till i hjärtat av det man vill bekämpa, i detta fall World Trade Center som var en symbol för västvärlden och USA. Genom att slå till där lyckades man sprida kaos och rädsla i vardagen i hela västvärlden. Man vill skrämja folk och få dem till att känna sig otrygga.³¹ Han menar med detta att islamisterna bekämpar det som de ser som sitt största hot. De anser att västvärlden är ett hot mot såväl deras religion som deras kultur och värderingar.

Jan Kallberg menar istället att mördandet i sig inte är terrorismens huvudsakliga mål, utan en pusselbit på vägen för att kunna uppnå sitt syfte. Han skriver att dödandet är ett sätt att dra uppmärksamhet till sig och få uppståndelse kring de krav man vill förmedla.³² Björn Kumm menar i sin bok *Terrorismens historia* att om terrorister varit ute efter att uppnå världens undergång så hade vi varit där för länge sedan med den tekniska och biologiska utveckling som skett. Han menar att de flesta terroristgrupper inte är ute efter en fullständig undergång det samhälle de ger sig på, utan bara vill få det förtryck de anser att motståndaren utövar mot

²⁷ Cooley, 2002, s. 385

²⁸ Cooley, 2002, s. 385

²⁹ Cooley, 2002, s. 335

³⁰ Norell, 2002, s. 11

³¹ Norell, 2002, s. 11

³² Kallberg, 2005, s. 75

dem att upphöra. De vill inte utrota motståndet utan använder terrorn för att kommunicera fram en skräck ett hot som skall få deras motståndare att ge efter och göra dem till viljes.³³

En viktig sak att framhålla är att de islamistiska terroristerna som vi ser dem som inte alls ser sig själva på samma sätt. Självmordsbombare och dem som offrar sina liv för sin tro ser sig själva som martyrer som dör för den goda saken. För i likhet med de övriga abrahamitiska religionerna accepterar inte Islam självmord. Denna typ av martyrdöd för sin tro är inte något som bara förekommit och förekommer inom Islam utan har även funnits inom andra religiösa kulturer.³⁴ Religionen kan oavsett vilken religion det gäller likväl skapa motivation hos människor till att handla oegoistiskt och utgå från godhjärtade mål men den kan på samma gång enligt honom få människan att begå de mest destruktiva vansinnesdåd man kan tänka sig. Han menar att religionen får människor att pendla mellan gott och ont. Vidare beskriver han att det finns signaler på när religionen håller på att övergå i ondska och vansinne.

Kallberg anser i sin bok *Våldsam aktivism och terrorism* att massmedia ofta försöker bortförklara det politiska våld som utförs av andra än islamistiska fundamentalister.³⁵ Vidare menar han att det islamisterna inte är ensamma om att ta till våld för att uppnå sina syften.³⁶ Han beskriver, för att en terrorgrupp skall kunna uppstå måste finnas en gemensam bas. Den ska vara i form av ideologi, politik eller religion som kan ge moraliska förklaringar till varför attentatet skall genomföras, samt vilket behov som kommer att fyllas efter dådet.³⁷

6.1.1 Analys av terrorismens historiska bakgrund

Den paradox som Norell beskriver finns på olika sätt beskriven i flera böcker. Den nya strukturen för terrorismen som alla författare skriver om uppkom för några årtionden sedan. När man läser författarnas syn på vad terrorism är och vad den går ut på anser jag att det stämmer väl överens med definitionerna i början och det som står i svensk lagstiftning. Både Norell och Kallberg menar att attacken i sig inte är det huvudsakliga syftet. Det är bara en liten del av något större, syftet med attentaten är konsekvenserna och efterdyningarna som kommer efteråt, skräcken.

³³ Kumm, 2002, s 241

³⁴ Norell, 2002, s. 15

³⁵ Kallberg, 2005, s. 70

³⁶ Kallberg, 2005, s. 69

³⁷ Kallberg, 2005, s. 90

De aktivt valda våldsdåd som begås och bevakas av massmedia, nådde sin topp vid 11 september. Man skriver och diskuterar mycket om islams kamp mot det mångkulturella framåtsträvande samhället som vill vara liberalt och jämlikt. Man projicerar oftast islam som något som vill skrämma och utplåna denna framåtsträvande västvärld som vi lever i, och kallar det terrorism, islamistisk terrorism. Man talar aldrig om hur amerikanerna kämpar mot oliktankande, förr har det varit kommunismen i tillexempel Vietnam, nu är det bombningarna i Afghanistan. Dessa illdåd som man säger sig begå för att skydda civilbefolkningen slår oftast fel, de som drabbas är civilbefolkningen. Cooley skriver om relationen mellan USA och Afghanistan och han talar mycket om att amerikanerna inte förstår de bakomliggande orsakerna, att det bara är några få som har insett vad som kan hända och att man inte lyssnar på dessa. Den 11 september nådde den terror som utkämpades mot amerikanska mål sin topp och amerikanerna gick till motattack, det andra Afghanistan kriget startade. Det drabbade inte bara al-Qaidamedlemmar utan till stor del även civila mål. Även om man i Afghanistan har en annan syn på mycket än vad vi i västvärlden har, och vi anser att de är galna och konservativa i sitt sätt att se på religion, klädsel, kvinnor och massa annat så undrar jag vad som ger oss rätten att döma. Vad säger att det ena levnadssättet är bättre än det andra? Är USA:s bombningar i Afghanistan och deras krig mot terrorismen mindre terrorism än något annat här i världen? Svaret på det kanske vi får genom följande citat ”*Tyvärr är det så att historieskrivningen tillhör makten, inte de maktlösa. Alltså är det segrarna som synliggörs genom historien.*”³⁸ Kan detta vara en del av förklaringen? Ja jag tror det och så har det alltid varit, det är segraren i ett krig som skriver dess historia och inte tvärtom. Läser man vår svenske laglige definition av terrorism så ingår betydligt mer i begreppet än vad man tänker sig vid första tanken, och enligt den är stor del av de amerikanska handlingar som begås i kriget mot terrorismen korrekt sett också terrorism.

När det handlar om den islamistiske terrorn finns det i all litteratur jag tillämpat mig antydningar av att detta är lite av en kamp mellan öst och väst. Vi som är en del av väst framställer oftast västvärlden med USA i spetsen som den goda parten medan öst framställs som den onda. Huruvida det ligger till, är inte så enkelt, i detta spel gör alla aktörer fel. Man bör tänka på att massmedia väljer hur det som sker skall framställas för oss.

När man talar om den islamistiska terrorn så lider många i de muslimska länderna av en inbyggd fientlighet mot västvärlden och då framför allt mot USA. De har i många fall åsikter

³⁸ Ahmad, 2003, s. 18

om USA:s involvering i allt som sker i deras delar av världen samt oljekonflikter om vem som har störst rätt till intäkterna. USA livnär sig till stor del på mellanösterns naturtillgångar vilket retar vissa. Sen till det största problemet, islamisternas fientliga inställning mot de sekulariserade väst vi lever i. De vill inte komma dit vi är idag, de tycker inte att kvinnor skall klä sig sexuellt utmanande för att behaga männen utan att de skall skyla sin kropp, vilket man i väst istället kritiserar dem starkt för och anser är kvinnoförtryck. Redan där har vi en stark konflikt som underbygger många motsättningar mellan mellanösten och USA som är de som får ta de största av västvärldens smällar.

6.2 Terrorism och massmedia

2004 skriver Münkler att terrorismen under de senaste åren kännetecknats av att våldet i större utsträckning presenteras i massmedia världen över. Han förklarar detta genom att berätta om hur de svaga nationerna inser att de inte kan vinna över den starkaste supermakten i världen genom vanliga väpnade konflikter. Då väljer man ett medel med större och starkare genomslagskraft, nämligen massmedia. Detta har kommit att få en allt större betydelse för terrorismen, genom massmedia kan nu allmänheten se vad som pågår runt om i världen. Det visas hur det våld som sker styr den politiska balansen. Det går även att se hur terrorister använder sig av våld för att få tid i medierna och visa sina politiska åsikter.³⁹ Terroristerna använder sig av våldsdåd för att få fram sitt budskap. När massmedierna skildrar våldet och försöker göra en framställning över vad som hänt och varför, ger de alltså terroristgrupperna precis vad de vill ha enligt Münkler. Han jämför här mediernas nyhetsutsändningar med reklam delvis för terrorgruppen i sig, men också för det skräckinjagande budskap denna grupp vill sända till omvärlden.⁴⁰ Vidare menar han att terrorismen spridning senaste decennierna inte har med någon våldsrevolution att göra. Han påstår istället att det har med deras sätt att utnyttja medierna för att nå ut till stora grupper och föra fram vad de kämpar för. Våldutövningen har alltid funnits men inte alltid varit lika enkel att nå ut med. Det informationssamhälle vi idag befinner oss i når ut med globala nyheter över större delen av världen på väldigt kort tid och detta tjärnar terrorismens syfte.⁴¹ Kumm instämmer delvis i det som Münkler skrivit, han anser att terroristernas möjlighet till att kommunicera via medierna var en ny fara som inte alltid funnits. Ett beroende förhållande dessa två emellan skapades, de behövde varandra och fick näring detta kan ses som en win, win situation. Båda parterna gör

³⁹ Münkler, 2004, s.48

⁴⁰ Münkler, 2004, s. 174

⁴¹ Münkler, 2004, s. 175

en vinst i den symbios de var/ är i. Han berättar Margaret Thatcher redan under 1980- talet ansåg att man inte skulle ge terroriströrelser något utrymme i media.⁴²

Pernilla Ouis och Anne-Sofie Roald skriver att en efterverkan av terrordådet 2001 blev att det accepterades att ha islamfientliga åsikter samt att uttrycka dessa. Den islamofobi som alltid funnits kom att växa sig ännu starkare och få fler anhängare. Utifrån terrorattacken den 11 september blev muslimerna kritiserade från flera håll och folk som inte var muslimer menade att det fanns grunder till attacken i koranen. De svenska muslimer som tog avstånd från handlingarna beskrivs i boken ha känt att massmedia inte ville höra på dem. Media ville bara höra på extremistgrupperna som berömde dådet, inte på de muslimer som fördömde det.⁴³ Vidare menar Ouis och Roald att media allt för ofta drar en negativ bild av islam i deras framställningar. Vid till exempel våldsbrott är alla de olika media former oftast bra på att poängtera att de är en person med invandrarbakgrund om så är fallet. Men man nämner aldrig att det om det är en ”ursprungs svensk” som begått ett brott.⁴⁴

6.2.1 Analys av terrorismen och massmedia

Münkler och Ouis, Roald skriver i sina böcker om massmedia, Münklers tolkning att terrorism behöver media för att få näring och föda sig själv. Hans inställning att utan massmedia skulle terrorismen vara helt bortkastad tycker jag är intressant. Ingen annan bok tar upp ämnet ur den aspekten men jag tror att det ligger otroligt mycket bakom det han skriver. Han skriver många intressanta inlägg när det kommer till massmedia och terrorism. Han förklarar hur terroristerna under senaste årtiondena lärt sig använda massmedia på ett sätt som tidigare inte varit möjligt. Genom detta når budskapen bakom terrorn ut på hela den globala marknaden. Att vi hör och ser så mycket mer av terroristerna på tv-nyheterna och i tidningarna menar han tillsammans med Kumm inte har något att göra med att våldet har ökat, utan bara att terroristerna lärt sig utnyttja massmedia som förmedlare. När massmedia sänder och visar klipp från terrordåd och förklarar motiv och bakomliggande orsaker till detta förefaller det sig som en reklamfilm för att tjäna terrorns egentliga syfte, att nå ut med sitt budskap och skrämna folk. Det är inte attacken i sig som utgör målet utan den skräck som media hjälper till att förmedla.

Om alla medier skulle ignorera att sända nyheter som speglar terrorattacker och allt annat som har med terrorism att göra, hur skulle det påverka terrorn? Ett faktum är att dess

⁴² Kumm, 2002, s. 237

⁴³ Ouis och Roald, 2003, s. 26

⁴⁴ Ouis och Roald, 2003, s. 40

genomslagskraft troligtvis skulle bli mindre precis som ovanstående författare påstår. Hur detta i det långa loppet skulle påverka terrorismen är svårt att förutspå, antingen skulle terrorn kunna trappas upp av den anledningen att terroristerna känner frustration och hoppas på att om de begår en tillräckligt radikal handling så skall det leda till nyvunnen uppmärksamhet igen. Samtidigt kan det bli så att om medierna slutar skriva om händelser så får man svårt att uppnå sitt syfte och terrorismen minskar eftersom terroristerna inte får ut lika mycket av sina handlingar. Man måste komma ihåg att det inte bara är terroristerna som använder media utan även media som utnyttjar terroristerna för att terrorism är storslagna nyheter som säljer bra. Detta gör att de skulle vara svårt för medierna att ge upp dessa nyheter, men om man bryter symbiosen så kanske det skulle bli en vinst i långa loppet för jag tror inte någon form av media vill tjäna terrorismens syfte.

En annan sak som också är värd att fundera över är det som Ouis och Roald skriver om, där de diskuterar varför man väljer att skriva så mycket om islamistisk terrorism, det får mig att fundera över hur massmedia gör när de väljer ut vilka nyheter som de tar upp. Det är inte ofta man hör talas om en aktivistgrupp som strider för djurens rätt i Sverige, trots att de är nära och förekommer, men däremot att ta upp den islamistiske terrorn som förekommer runt om i övriga världen det sker nästan varje dag. Efter den 11 september blev de accepterat att rannsaka islam för allt ont här i världen, de fick bli syndabockar. Man använder dem lite som man tidigare använt judarna och tänk på vilken katastrof det slutade i. När det blev accepterat att se islam och mellanöstern som onda fenomen var inte massmedia sena att följa trenden.

6.3 Artiklar

Jag har valt att här läsa och referera från fyra olika tidningsartiklar, två från DN och två från SvD för att visa på hur den massmediala bilden kan se ut. Först presenteras två artiklar ur DN från olika år som påvisar lite av den massmediala bilden som sänds ut. För att hitta dessa artiklar har jag gjort en sökning på orden islam, terrorism och Elfte september i DN:s och SvD:s sökmotorer, där får jag ofantligt många träffar både nyhetsartiklar, kulturartiklar och debattartiklar tar upp ämnet. Jag har plockat ut fyra som skildrar islam på olika sätt. Jag har valt att bara plocka ut de delar som berör mitt ämne men ändå inte försöka ta dem ut sitt sammanhang.

DN:

USA-general liknar islam vid satan 2003-10-17

I Väst vill man inte förstå islam 2005-11-20

Artikeln från 2005-11-20 handlar om svenske Leif Karlsson som valde att byta namn och konvertera till islam. Idag är han Abd al Haqq Kielan, imam och en av Sveriges kanske mest kända muslimer. Hans ansikte visas i nyheterna och hans röst kan höras på radion men inte för att ge möjlighet att förklara vad islam handlar om. Utan då oftast vid någon särskild händelse och i dessa sammanhang handlar det till stor del om att försvara sin tro. Han berättar i artikeln *”I väst finns inget äkta intresse för att förstå vad islam handlar om. Snarare verkar det gälla att måla upp bilder av den onde. Det viktigaste tycks vara att svartmåla.”* Här förklarar han sin uppväxt, om sin sjuke fru och den lockelse han kände för islam. Han beskriver hur han drogs till att hitta den rätta vägen, samt om underkastelsen, innan han på slutet av intervjun får frågor där han som vanligt ställs inför att förvara sin tro. Han får en fråga om självmordsattentat i Allahs namn som han värtaligt svarar på.

Profeten Muhammed har sagt om krig att det är absolut förbjudet att döda civila; att ge sig på kvinnor, barn, gamla, nunnor, munkar, rabbiner och präster är helt emot islam. Få muslimer försvarar terrorismen och självmordsattentaten. De som spränger sig själva i luften är en försvinnande liten minoritet av världens en och en halv miljard muslimer.⁴⁵

Nästa artikel är från 2003 och handlar om hur en strikt religiös amerikansk officer anser att kriget mot terrorismen är ett krig mellan kristna USA och den muslimska världen. Han anser att USA gör den nya tidens korståg när de bekämpar terrorismen. Hans starka uttalanden och åsikter väcker starka och blandade känslor bland amerikanerna. I ett tal förklarar han att världens radikala islamister hatar USA *”för att vi är en kristen nation och vår fiende är en kille vid namnet Satan.”* vidare kommer man fram till att alla ska ha rätt till en egen religiös tro oavsett hur den ser ut. Men denna tro man har skall inte få färga hur man betar sig eller tänker när man skall fatta viktiga beslut i kriget mot terrorn.⁴⁶

⁴⁵<http://www.dn.se/nyheter/i-vaest-vill-man-inte-forsta-islam-1.416908> 2010-04-29

⁴⁶<http://www.dn.se/nyheter/varlden/usa-general-liknar-islam-vid-satan-1.212617> 2010-04-29

SvD:

Demokrati bästa medlet mot terror 2005-03-11

Tio muslimer - sätt att tro 2010-01-10

Den första artikeln från SvD handlar om hur man under ett toppmöte i Madrid kommer fram till att det bästa sättet att bekämpa terrorism är med rättsliga medel. På agendan för mötet finns bland annat kritik mot USA:s sätt att agera mot terrorn. Man skriver att om man bekämpar terroristerna med deras egna medel vinner de. Samtidigt som mötet hålls beskriver man hur en av frontfigurerna för al-Quida uttalat följande; ”Hur många gånger skall de otrogna mötas för att bekämpa islam och det heliga kriget.” I nästa uttalande skriver han följaktligen ” Vi säger till de otrogna, vad ni än gör kommer ni besegras. Gud har lovat oss en seger.” Med dessa två uttryck får han spegla den muslimska världens åsikter.⁴⁷ I nästa artikel presenteras tio svenska muslimer och skillnaderna i deras vardag och religion plockas fram. Det framhålls att ur teologisk aspekt är islam enkel, tron på en Gud, men det finns många olika sätt att vara muslim på, hur det ser ut har ofta geografiska förklaringar. En del muslimer är liberala andra är konservativa och vissa praktiserar bara valda delar av islam medan andra är bokstavstroende. ”Skillnaden mellan muslimers syn på religionen och de militanta extremister som ofta får rubriker är dock lika stor som mellan mainstream och ytterligheter i andra kategorier i samhället.”⁴⁸ Det är en mycket liten del bara ett fåtal i Sverige som är terrorister eller har sådana anknytningar. Men när islam skildras i medier är det ofta extrem fall och byggen av nya moskéer som tas upp inte den mångfald som faktiskt finns, så här berättar tio vanliga muslimer om sin vardag och vad de tror på.⁴⁹

6.3.1 Analys av artiklarna

När jag läst artiklar har jag försökt välja ut sådant som speglar tidningarnas sätt att framhålla islam, men ändå gjort urvalet så artiklarna skall urskilja sig från varandra. Den första tolkningen jag gör är att Svenska Dagbladet är mer neutrala och skildrar islam ur flera aspekter än vad Dagens Nyheter gör. Dagens Nyheter har en lite negativare i sin skildring av islam än vad Svenska Dagbladet är. Jag har valt att bara göra referat utifrån artiklarna och plocka ut citat som jag anser är intressanta, detta eftersom vissa av dem är väldigt långa och jag anser att jag bara behöver ha med de relevanta delarna. De slutsatser jag dragit om tidningarnas inställningar är inte bara utifrån dessa artiklar utan utifrån alla de artiklar jag har

⁴⁷ http://www.svd.se/nyheter/utrikes/demokrati-basta-medlet-mot-terror_403015.svd 2010-05-14

⁴⁸ http://www.svd.se/nyheter/inrikes/tio-muslimer-tio-satt-att-tro_4061975.svd 2010-05-14

⁴⁹ http://www.svd.se/nyheter/inrikes/tio-muslimer-tio-satt-att-tro_4061975.svd 2010-05-14

läst när jag valt ut dessa. Jag anser att det skulle vara svårt att komma fram till något utifrån bara dessa fyra men de speglar ändå bilden av islam och säger en hel del om den svenska synen som jag vill framhålla. Många av artiklarna har en islam positiv rubrik som poängterar västvärldens negativa syn. När man sen börjar läsa artiklarna så flikar de ofta in små citat som är negativt inställda mot islam. Så är ju även fallet i två av dessa artiklar, när man intervjuar muslimer och pratar med dem om deras tro så är det oftast en positiv och neutral skildring. Men i artiklar som är skrivna av andra där man gör nyhetsrapporteringar blir det allt för ofta en negativ skildring av allt. Precis som Ouis och Roald skriver så är massmedierna oftast negativa i sin syn och väldigt hårda mot islam i förhållande till hur de skildrar andra religioner. Deras skildringar behandlar egentligen inte religionen alls utan som jag uppfattat det skildrar dem allt för ofta extremistgrupper som bara är en minimal del av de muslimer som finns i världen och dessa människors handlingar har inte alltid så mycket med islam att göra.

6.4 Religionens påverkan på terrorismen

Hur hänger religion och terrorism samman om det nu finns någon koppling, och vad är det som kan driva människor att begå sådana vansinnes dåd? Münkler skriver att om man ser på samhällen utifrån, kan religionen vara en av de saker som differentierar samhället från andra samhällen. De troende svetsas samman och bildar en grupp som känner samhörighet. Men religionen betyder mer än att bara socialisera samhället, i vissa delar av världen har politik och religion nära anknytning till varandra. De islamska delarna tillhör dessa, islam berör såväl religion som politik och sättet att leva.

Münkler fortsätter att skriva om hur religion alltid fungerat som en samlande kraft och gör en parallell med påven Urban II predikan i Frankrike och Usama bin Ladins tal till den muslimska befolkningen världen över. Påven predikade om hur de kristna i Palestina hade det och hur detta måste upphöra, hur folket skulle utkämpa ett rättfärdigt krig utifrån Guds vilja. Han predikade även om hur desom dog i dessa strider skulle få syndaförlåtelse. Detta var år 1095. Dryga 900 år senare skulle den numera välkända Usama bin Ladin hålla ett liknade tal till den muslimska befolkningen. Där han beskriver hur Islams folk har lidit av aggressioner och orättvisor ända sedan korsfararna härjade. Han beskrev också den slakt av muslimer som han ansåg pågick världen över och så radade han upp länder där muslimer dog. Han förklarade att det heliga landet blivit skändat och intaget av de otrogna, med detta menade han

icke muslimer. Han sa vidare i sitt tal att islam med förenade krafter måste bli kvitt de otrogna. Muslimernas inbördes strider avtog här och man började rikta sina aggressioner mot en yttre fiende. Även bin Ladin sa att de som deltog i striderna kommer att bli martyrer och förlåtas för alla sina synder innan de inträder paradiset.⁵⁰

Cooley menar att amerikanarna i sina bombningar av Mellanöstern kanske avsiktligt valt att inte döda bin Ladin. De säger sig veta vart han befinner sig och ändå sänder missiler till läger där det vet att han inte är. Det finns en enkel förklaring till detta, hans död skulle uppröra hans anhängare och förstärka hans redan så starka karisma ännu mer bland islamisterna. Bin Ladin skulle bli martyr och amerikanarna skulle få vänta sig hämndaktioner utan dess like tillbaks.⁵¹

Münkler menar att de moderna krigens ledande aktörer ofta använder religiösa, kulturella och etniska skillnader som en resurs för att införskaffa fler och nya sympatisörer. Han poängterar att även i mångkulturella länder kan de tre ovanstående faktorerna ligga till grundval för vem man anser som vän eller fiende. Paradoxalt nog menar han ändå inte att dessa är avgörande för om konflikten skall trappas upp, utan att de bara förstärker motsättningarna som redan finns. Orsakssambandet är oftast något helt annat, enligt hans mening allt för ofta av ekonomisk prägel.⁵² Han anser att man idealiserar orsaken genom detta, istället för att bara stå för att det är ekonomin som styr.⁵³

Münkler beskriver att när terrorismen är religiöst motiverad får den en annan inriktning än annars definitionen av vem som är ens fiender blir den stora skillnaden istället för att rikta sig mot en grupp eller regim riktar man sig med religiös terror ofta mot hela samhällen.⁵⁴ Enligt Kepel så ser de extremistiska islamistiska grupperna hela västvärlden som sina fiender och de flyttar de närbelägna jihad, som så länge utkämpats där om de bekämpar sittande regimerna som har makten i de närbelägna länderna. Nu utkämpar de en global jihad. Denna globala jihad riktar sig mot en gemensam avlägsen fiende, det är västvärlden och mot denna värld skall ett skoningslöst krig drivas.⁵⁵ De islamistiska ledarna hade länge haft ett problem att samla hela folkets stöd och få bort sittande regimer för att kunna skapa en enad islamisk stat.⁵⁶ När terrorismen har religiösa motiv som den till stor del haft på sista tiden har detta gjort så

⁵⁰ Napoleoni, 2004, s. 165

⁵¹ Cooley, 2002, s. 341

⁵² Münkler, 2004, s. 17

⁵³ Münkler, 2004, s. 142

⁵⁴ Münkler, 2004, s. 176

⁵⁵ Kepel, 2006, s. 80

⁵⁶ Kepel, 2006, s. 81

terrorn stegrat kraftigt. När det handlar om religiös terrorism behövs ingen legitimitetskälla i form av politik eller liknande man legitimerar sig att man följer Guds vilja och rättfärdigar allt genom honom.⁵⁷ När Sheikh Omar Abdel Rahman stod inför rätta för att ha varit den som anstiftat första terrorattacken mot World Trade Center lade hans försvarsadvokat grunden till att fria honom genom följande förklaring;⁵⁸ ” Han är inte skyldig till något annat än sin tolkning av en helig skrift- ett fundamentalt dilemma för religionen i ett skenbart fritt samhälle.”⁵⁹

Boken *Terrorismens tid* tar upp samma aspekt fast med en annan vinkling, här skriver Jervas att det vid första åskådningen är enkelt att se islamismen som en stor aktör och bov i dagens terrorism. Men vidare menar han att det är en för snäv synvinkel och detta måste ses ur ett större perspektiv. Enligt honom har islamismens genomslagskraft i Mellanöstern sina förklaringar i de ekonomiska svårigheter som stora delar av den muslimska världen utsatts för på senare år. Detta samt de missöden som islam genomlidit bakåt i historien har enligt honom gjort sitt för deras inställning mot väst.⁶⁰ Hur vi skall se på terrorhandlingar är frågor som Ouis och Roald ställer sig och försöker ta ställning till i sin bok *Muslim i Sverige*. Här tar de upp funderingar som om man skall ge förklaringarna till dessa handlingar utifrån islam, eller lyssna på majoriteten av dess anhängare som säger att terroristerna agerat även fast religionen islam är helt emot terroristernas sätt att handla. De skriver vidare att alla ideologier och religioner ofta har vissa extremistgrupper men att man inte kan beskylla hela folket för detta. De tar upp ett bra exempel när de skriver om detta ”*Ingen skulle kollektivt beskylla exempelvis Svenskar för de som KuKluxKlan gör i kristendomens namn*”.⁶¹ Detta trots att Sverige är ett kristet land.⁶² De aggressioner som finns mot islam brukar man i första hand lägga på religionen men man kan lägga skulden på kulturen, ekonomin, politiken och vissa argument är till och med rasistiska. Med detta uppkommer den skräck och rädsla som finns inför islam, många av oss vill ha syndabock att klandra för allt ont.⁶³ Här menar Ouis och Roald att en av de bärande tänkarna i den rädsla vi i väst känner inför islam är att den skall

⁵⁷ Münkler, 2004, s. 176

⁵⁸ Cooley, 2002, s. 337

⁵⁹ Cooley, 2002, s. 337

⁶⁰ Jervas, 2003, s. 98

⁶¹ Ouis och Roald, 2003, s. 27

⁶² Ouis och Roald, 2003, s. 27

⁶³ Ouis och Roald, 2003, s. 34

kunna hota våra värderingar, detta eftersom den frångår sig en aning från våra västerländska värderingar. Det som är annorlunda anses ofta vara farligt.⁶⁴

6.4.1 Analys av religionens påverkan på terrorismen

Religion och terrorism är två begrepp man ofta kopplar samman i synnerhet när de handlar om islam efter den 11 september. Hur kommer sig denna koppling och finns det någon grund för den? Religion har som ovanstående författare är överens om alltid fungerat genom att differentiera grupper från varandra. Den har vid åtskilliga tillfällen under historien legat som grund för våldsaktioner. Om man ser på Münklers diskussion om korstågen så har man ett tydligt exempel på hur religionen bidragit till konflikter, även judeförintelsen under andra världskriget är en sådan skräckinjagande företeelse där man pekade ut en religiös grupp och sett dem som syndabockar för allt dåligt. Syndabockstänkandet är här en viktig del, när det går dåligt i samhällen som det gjort i båda av de ovanstående exemplen så vill man ha någon att klandra för detta. Eftersom religionen urskiljer grupper från varandra fungerar den som ett bra medel för att få befolkningen att känna tillhörighet till sin grupp. Med en bra retoriker får man folket med på tåget. Läger man all skuld för allt dåligt i samhället på till exempel judarna så är det lätt att få folket att vilja dem illa. Münklers parallell med påven Urban II och Usama bin Ladin påvisar starkt den retoriska förmågans inverkan, där kan man även se på Hitler som även han kunde konsten att använda orden på rätt sätt. Om man lägger fram den religiösa aspekten på rätt sätt vid rätt tidpunkt är möjligheten att nå mycket folk stor. Man ska trycka på de negativa och lägga skulden för detta på den grupp man vill illa. Rätt tidpunkt i detta fall innebär att lägga fram det när samhället går dåligt.

Om man ser dessa händelser så finns det en sak som är direkt slående, ledarna för konflikterna har oftast en hel rad andra orsaker än de religiösa. Men de använder de religiösa aspekterna av konflikten för att locka anhängare till att ta ställning och delta i det så kallade religiösa krig som utkämpas. Religionen spelar ur denna aspekt spelar en nyckelroll, Münkler menar återigen att religionen sällan är orsaken till grunden för motsättningarna men att den är bra att ta till som medel för att påverka befolkningen. Religion och en ekonomiskt negativ situation i ett land har vi i historien sett flera exempel på hur det kan påverka befolkningen negativt. Man utnyttjar då religionen för att legalisera och legitimera sina handlingar, om man begår en gärning för att Gud vill det och är djupt religiöst troende så anser man att det inte kan vara fel. Inget Gud vill är fel.

⁶⁴ Ouis och Roald, 2003, s. 35

När man ser på citatet från Sheikh Omar Abdel Rahmans rättegång, ser det ut som om även terroristerna själva tycker att det är en enkel utväg att skylla på religionen, att anse att de är hans tolkning av en helig skrift, skulle det rättfärdiga att försöka ta livet av andra människor? Islams grundtankar talar strängt mot detta så hans förmåga att tolka heliga skrifterna måste anses som väldigt bristfällig. Men hur kan man i en rättegång ta upp detta som ett försvar och tro att det skall räcka för ett frikännande. Ingen religion rättfärdigar sådana handlingar?

6.5 Ekonomiska aspekter som inverkar

Ur den ekonomiska aspekten påstår Jervas att globaliseringen som nu är drivande i utvecklingen bygger på förtroenden mellan länder, företag och individer. Hur påverkas detta av händelsen i USA den 11 september 2001? Det krig som USA startade mot terrorismen efter terrorbombningen mot World Trade Center menar han har inverkat världsekonomin på åtskilliga sätt. Han skriver att ekonomiska transaktioner mellan industriländer och utvecklingsländer är en viktig förutsättning för att globaliseringen skall fortgå i en framåtriktad anda. Detta bygger i sin tur på att industriländerna vågar låna ut kapital åt utvecklingsländerna och det är där han menar att vi möter det första problemet. I och med USA:s krig mot terrorismen är det svårt för länder i mellanöstern att få krediter dessa hamnar då efter utifrån övriga världen. Han syftar också till att handeln över gränserna beröras negativt, många länder väljer att handla med inom sina egna gränser istället. En annan påtaglig konsekvens som han tar upp är hur hotet om nya attacker och hur rädslan för detta för folk samman inom ländernas gränser. Detta leder i sin tur till att folket i ett land försöker lösa alla problem såväl nationella som internationella på egen hand.⁶⁵ Terrorismen går inte bara att koppla samman med religion utan Napoleoni anser att det även går att knyta ihop den religiösa terrorn med de ekonomiska förutsättningar som finns i samhället. Hon menar att när ekonomin i ett land eller en del av världen går dåligt ökar påfrestningarna och då likaså sannolikheten för religiöst belagda våldshandlingar. Även här kan man se sambandet mellan korstågen i Västeuropa 1095 och de terrorattacker som planerats från mellanöstern kring 2000-talet. Många av de människor som lever i mellanöstern är fattiga och har inte så stora förhoppningar inför framtiden. De anser sig leva i en trist nutid och ser hur västvärlden sugit ut alla naturtillgångar som funnits i den här delen av världen. De väljer därför att kämpa mot västvärlden och deltar i de nya Jihad, det heliga kriget mot väst. Dessa människor får ett mål

⁶⁵ Jervas, 2003, s. 80-81

och deras liv blir meningsfullt, de som deltar får lön om de klarar sig och annars får de dö som martyrer.⁶⁶

6.5.1 Analys av de ekonomiska aspekternas inverkan

Ekonomi har som jag varit inne lite på tidigare en ganska stor inverkan på terrorismen, för när ett land eller en grupp går ekonomiskt dåligt vill man skylla detta på någon som Napoleoni skriver. Hon skriver om hur människor i fattiga länder inte har något hopp inför framtiden och inte anser sig ha något att förlora. När de deltar i den globala jihad mot väst får deras liv mål och meningsfullhet. Dessa individer som varit en del av samhällets botten ser inte döden som något skrämmande, de ser jihad som en möjlighet att kanske tjäna lite pengar, och får löften om en bättre framtid när de bekämpat de otrogna. De är inte rädda för döden utan ser det som ett privilegium att få gå en ärofylld död till mötes i sin kamp. De får bli martyrer blir ihågkomna och har fått löften om hur bra de kommer få det i nästa liv. Jervas skriver istället om hur terrorismen inverkar på det globala samarbetet och hur viktigt det ekonomiska samarbetet mellan industriländer och utvecklingsländer är. Han menar att om detta inte fungerar så påverkas hela världsekonomin, USA:s krig mot terrorismen har haft stor inverkan på detta och gjort att samarbetet mellan länderna blivit sämre. Kan detta ha haft inverkan på den ekonomiska kris som varit världen över senaste åren? Detta är inget som jag utifrån min studie kan ta ställning till men utifrån vad Jervas skriver så vore det absolut möjligt att det kan ha inverkat även på detta.

Alltså är det lättare att folket med sig i sina vansinnesdåd när ekonomin inte är bra, och de känner att de inte har något att hoppas på. När detta sker finns det risk att terrorattacker påverkar världen mer och annorlunda än vad som var tanken från terroristerna. För det påverkar ekonomiska samarbetet mellan flera länder. Situationen i mellanöstern idag gör så rikare länder känner oro inför att låna ut pengar till dem och då blir den befintliga situationen ännu värre och det blir en ond cirkel som är svår att bryta. Det är inte bara det ekonomiska samarbetet som blir lidande utan det gränsöverskridande samarbetet över huvud tagen blir negativt påverkat.

⁶⁶ Napoleoni, 2004, s. 171

7. Diskussion

Terrorismens historia sträcker sig lika långt tillbaks i tiden som mänsklighetens historia. Den har under olika tidsepoker tagit olika former. I alla böcker jag tagit del av anser författarna att flygplanskraschen i World Trade Center 2001 blev början på ett nytt kapitel i terrorismens historia. Denna händelse fick verkligen världen att vakna till, hela tillvaron stannade upp runt om oss. Jag tror alla funderade över vad som egentligen hände. Alla böcker tar upp detta som uppvaknandet det som fick världen att vända sig mot islam. Helt plötsligt var det accepterat med islamofobi, och en hel del rasistiska utlåtanden så länge de riktade sig mot muslimerna.

Det var tydligt att det som hände 11 september 2001 var noggrant utstuderad och planerad, man slog till i hjärtat av Amerika, New York och World Trade Center som var en symbol för den västerländska friheten. Terrorismen har under årens lopp ändrat form och det är först nu de senaste årtionden som terrorn fått den form den har idag. Alla är överens om att händelsen som skakade hela världen del 11 september 2001 har påverkat delvis vår syn på terrorism men också hur terrorister väljer sina metoder för terrorn.

Att massmedia påverkar terrorismen tycker jag utifrån min studie är ett faktum som går att slå fast. Terrorismen får näring genom media, jag anser att den utan media inte skulle få lika stor genomslagskraft som den får nu. Massmedia hjälper terroristerna att nå ut med sitt budskap till fler åhörare än vad som skulle vara möjligt utan medias inverkan. Detta främjar terrorns huvudsyfte att sprida skräck bland sina motståndare. Om media inte varit så duktig på att visa terrordåd så hade bara de drabbade och den närmaste kretsen vetat om dåden och terroristernas skräckvälde hade inte fått sådan stor spridning. Men som läget är nu så sprids varje dåd en islamistisk rörelse genomför över hela världspressen vilket gör att deras genomslagskraft blir starkare än andra terrornätverks. Detta gör även så islam får skulden för en större del av terrorismen än vad de kanske är skyldiga till, eftersom man inte är lika mån om att visa upp andra gruppers terrordåd.

Terrorism är inget specifikt inom islam den förekommer i andra politiska och religiösa sammanhang. Jag har fått bilden av att det är större risk att terrorism sker i religionens namn, när religion och politik ligger nära varandra. Detta baserar jag på de grunder jag tagit upp med korstågen och förintelsen samt islam idag för under alla dessa har religion och politik gått hand i hand och överlappat varandra. I det sekulariserade samhället som många av oss västerlänningar lever i idag skulle det vara svårt att lägga skulden för något politiskt

vansinnesdåd på religionen för här är religion något man sköter hemma innanför låsta dörrar och inget som påverkar vardagslivet och sker i det offentliga rummet som det gör i muslimska länder. Om man ser det ur den aspekten tror jag att religionen inverkar en liten del i terrorn. Fast de är inte det islam står för utan hur religionen är kopplad till allt man gör i sin vardag, och hur hård kontroll religionen har över befolkningen i dessa länder. Jag anser som sagt inte att det finns någon direkt koppling med islam och terrorismen men religionen fungerar som en enande kraft som samlar folket. Men det kan lika gärna vara något annat som enar ett folk och får dem att vända sig emot de som är annorlunda och oliktankande. Även på detta plan blir religionen en bidragande orsak till upptrappningen av konflikter. Men till grund för konflikterna ligger oftast bitterhet över en svår ekonomisk situation som man skyller på något annan.

När vi pratar om islam och Mellanöstern som det framförallt handlar om i detta sammanhang är orsakerna till oroligheterna i stor mån baserade på USA:s närvaro där. Det är när kalla kriget slutar med berlinmurens fall 1989, som allt börjar. USA dröjer sig kvar i Saudiarabien. Detta leder till ett heligt krig mot USA som i sin tur slutar med kriget mot terrorismen som fick sin start 2001. Det finns många spekulationer och teorier kring vad de egentligen var som hände och som utlöste detta krig mot terrorismen och många har ifrågasatt USA:s egen inblandning i World Trade Center kollapsen. Detta är något jag inte tagit hänsyn till i min uppsats utan jag har utgått från den accepterade förklaringen att den islamistiske terrorgruppen al-Quida ligger bakom dådet.

Om man ser på terrorn och alla de olika faktorer som spelar in, är det ganska uppenbart att terrorismen har en betydligt djupare rotad kärna än bara religionen. Det är många saker som ska samspela för att få en terrorgrupp och utlösa dessa fruktansvärda dåd. Den ekonomiska faktorn anser jag utifrån min studie är den största orsaken, en negativ ekonomisk trend gör så folket förlorar hoppet och tron på de goda. För dem som planerar och är ledarna i grupperna är detta den starkaste orsaken, sen använder de i sin tur pengar i form av lön för dem som deltar samt de religiösa aspektet för att motivera. Genom att påstå att det är Guds vilja att flyga ett plan rakt in i en skyskrapa eller att spränga sig själv och mängder av oskyldiga i en tunnelbarna i luften och skylla på tron. Att anse att den kan rättfärdiga dessa händelser, det borde inte vara möjligt. Koranen är ingen skrift som uppmanar till våld, endast i jihad och vem avgör när det är läge för heliga krig?

Den som begår handlingen tror att han eller hon kommer att få det bättre i nästa liv, de dör som martyrer. Om de som begår terrordåd inte varit religiösa och trott på ett bättre liv efter döden, kan man tänka sig att det hade blivit svårare för deras ledare att motivera dem till att begå dessa fasansfulla attacker. Angrepp mot oskyldiga civila människor som kostar dem livet. Så det är klart att religionen spelar roll. Samtidigt anser jag att det verkar vara en allt för enkel förklaring för oss i väst som inte berörs så mycket att sätta en terrorist stämpel på dessa islamistiska dåd. Men vad ska vi då kalla USA:s krig mot terrorismen? Det har politiska grunder och man använder våld för att nå sitt mål, var inte det två av huvudkriterierna när vi i svensk lagtext fick en förklaring för vad terrorism är. De bombningar av Afghanistan där civila varje dag dör av amerikanska bomber, vad är de? Det är något som FN ställt sig bakom. USA fick övriga världens tillåtelse att hämnas händelsen den 11 september, och det har dem gjort och gör än idag medan övriga världen ser på. Är det mer terrordåd att en islamistisk extremistgrupp kraschar flygplan i en amerikansk skyskrapa, än att den amerikanska presidenten beordrar att släppa bomber över sjukhus i Afghanistan?

För mig är svaret enkelt jag tycker inte att det ena är bättre än de andra, det är lika illa båda delarna. Om det ena skall benämnas med terrorism anser jag att även det andra bör omnämnas på samma sätt. Men det finns en positiv sida av de Amerikanska bombningarna i Afghanistan, de afghanistanska folket befriades från talibanregimen. Detta kostade många liv men tillförde en otrolig glädje i ett söndertrasat land. Detta land kommer nu att behöva hjälp med att byggas upp från grunden och man kan ställa sig frågan om det inte hade kunnat göras på ett annat sätt? Men det finns en välkänd kliché som passar otroligt bra in på just detta, en mans terrorist är en annan mans frihetskämpe. Och så är det nog med all terrorism eftersom man kämpar för att nå politiska mål och alla har vi olika politiska målsättningar.

Den massmediala bilden kommer in igen för det är deras framställningar vi ser, och USA framställs oftast positivt medan de islamska länderna får en sämre framställning. USA är den enda existerande supermakten som finns efter kalla krigets slut, vilket gör att övriga världen har en otrolig respekt för dem. Det är segrarna som väljer vad som synliggörs genom historien. ”Tyvärr är det så att historieskrivningen tillhör makten, inte de maktlösa.” Så är fallet även här.

Så min slutgiltiga ståndpunkt för detta blir att religionen inte enskilt ligger bakom terrorismen men att den sammankopplad med politiska och ekonomiska grundförutsättningar ökar risken för terror. Religionen är inte det som drar igång terrorn men den kan förstärka och förvärra det

som annars inte hade behövt gå så långt, den motiverar massan av människor att följa med strömmen och begå dessa illdåd. Människor som utan religionen i bakgrunden aldrig hade vågat tänka tanken på att göra något ont. Om dessa individer tror att det är Guds vilja som de utför tror de inte att det kan vara fel.

8. Sammanfattning

Terrorism förekommer inom alla samhällen i större eller mindre utsträckning och den har förekommit under den tid mänskligheten existerat. Terrorism är när man använder sig av våld för att nå ett mål som oftast är politiskt förankrat. Under de senaste årtiondena har man börjat lägga en del av skulden för denna typ av våld på religionen, då framförallt på islam.

Syftet med min uppsats var att göra en litteraturstudie och genom den försöka se om det finns någon koppling mellan islam och terrorism, samt hur den eventuella kopplingen ser ut. Jag har utgått från vad andra forskare skrivit om ämnet och hur de tagit upp det ur olika aspekter. Jag har även sett på den massmediala bilden som ges i svenska tidningar för att kunna besvara mina frågeställningar som är:

Går det att skylla terrorism på en religion?

Hur påverkar massmedia vår syn på islam och terrorism?

Hur påverkar flygplanskrascherna in i World Trade Center 11 september 2001 vår syn på islam och terrorism?

Det jag kommit fram till utifrån detta är att religionen som enskild beståndsdel inte ligger bakom terrorismen, men att den i samspel med andra förutsättningar så som politiska och ekonomiska grunder ökar risken för terror. Den ekonomiska kraften är oftast det bakomliggande motivet för ledarna av dessa extremistgrupper medan det som lockar anhängare är andra motiv. Religionen är oftast inte det som drar igång terrorismen men den är i många fall en medverkande kraften som lockar till sig anhängare och förstärker samt förvärrar det som annars inte hade behövt gå så långt. Den motiverar massan av människor att följa sina ledare och begå dessa illdåd. Människor som utan den religiösa bakgrunden hade aldrig vågat tänka tanken på att göra något ont, men när dessa människor tror att det är Guds vilja de utför så tror de inte att det kan vara fel.

Källförteckning

Litteratur

Ahmad, E (2003) *Terrorism*. Stockholm: Atlas förlag

Cooley, J, K (2002) *Oheliga krig- Afghanistan, USA och den internationella terrorismen*. Stockholm: Ordfront

Holme, I, M. & Solvang, B, K. (1997) *Forskningsmetodik: om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur

Jervas, G m.fl. (2003) *Terrorismens tid*. Stockholm: SNS Förlag

Kallberg, J (2005) *Våldsam aktivism och terrorism- aktivismens affärslogik- möjliga motmedel*. Stockholm: Nätnavet

Kepel, G (2006) *Kampen om islam*. Stockholm: Atlas bokförlag

Kumm, B (2002) *Terrorismens tid*. Lund: Historiska media

Münkler, H (2004) *De nya krigen*. Göteborg: Daidalos AB

Napoleoni, L (2004) *Oheliga krig - Den moderna terrorismens ekonomiska rötter*. Stockholm: Leopard förlag

Norell, M (2002) *Terror i Guds namn, Världspolitikens dagsfrågor 2002*. Stockholm: Utrikespolitiska Institutet

Ouis, P & Roald, A, S (2003) *Muslim i Sverige*. Smedjebacken: Wahlström & Widstrand

Thurén, T. (1991) *Vetenskapsteori för nybörjare*. Malmö: Liber

Artiklar

Lerner, T (2005-11-20) *I Väst vill man inte förstå islam*. Dagens Nyheter

Cederskog, G (2003-10-17) *USA-general liknar islam vid satan*. Dagens Nyheter

TT Madrid (2005-03-11) *Demokrati bästa medlet mot terror*. Svenska Dagbladet

El Mahdi, J & Stål, H (2010-01-10) *Tio muslimer – tio sätt att tro*. Svenska Dagbladet

Internetkällor

[http://www.ne.se/11-september-attackerna hämtat](http://www.ne.se/11-september-attackerna_hämtat) (2010-04-15)

Övriga källor

Arvidsson, C (2006-09-10) *En dag som vi inte kan glömma*. Svenska Dagbladet

Boström, H (2009-05-02) *Muslimofobi: Skilj på sak och person*. Dagens Nyheter

Ekdal, N (2006-01-22) *Tro, terrorism, tåfjuttar*. Dagens Nyheter

Garton Ash, T (2007-06-20) *Att besegra terrorismen kräver en lång kamp*. Dagens Nyheter

Gudmunson, P (2007-10-20) *Svenskarna som ville dö för islam*. Svenska Dagbladet

Gudmunson, P (2008-11-28) *Extremisternas våld möter moderniteten*. Svenska Dagbladet

Jakubowski, J (2005-05-14) *Terror i Herrens namn*. Dagens Nyheter

Jönsson, P (2005-06-05) *Ingen står passiv för Obamas tal*. Dagens Nyheter

Larsmo, O (2007-04-21) *Kulturmöten i historien*. Dagens Nyheter

Lieven, A (2002-09-11) *Ett år efter WTC har bara börjat*. Dagens Nyheter

Löfgren, E (2008-09-10) *Vad i helvete gör vi här?* Svenska Dagbladet

Olsson, O (2006-02-06) *Yttrandefrihet endast för Väst?* Svenska Dagbladet

TT (2002-01-13) *Pakistan tar krafttag mot extremism*. Svenska Dagbladet

Von Hall, G (2005-08-22) *Påven fördömer terrorism*. Svenska Dagbladet